

PARTIJ VOOR DE DIEREN

ENSCHDE

NATUURLIJK

Inleiding

Enschede is voor iedereen. En iedereen heeft het recht om te wonen. Om door de natuur te wandelen en schone lucht in te ademen. Om jezelf te kunnen zijn. Niet alleen mensen, maar ook dieren. De Partij voor de Dieren durft belangrijke keuzes te maken. En dat is ook nodig!

Wij willen klimaatverandering tegengaan. Wij willen rechten geven aan dieren. De natuur weer laten groeien en bloeien. En we willen dat iedereen een goed en rechtvaardig leven kan hebben. Dat willen wij doen in Enschede, Glanerbrug, Lonneker, Boekelo, Usselo en Twekkelo. De Partij voor de Dieren zet alles op alles om te zorgen voor een beter leven voor mens en dier.

Enschede groener? Ja. **Natuurlijk!**

Dit partijprogramma is gebaseerd op onze kernwaarden: mededogen, duurzaamheid, persoonlijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid. In het nieuws is dagelijks te lezen hoe het klimaat verandert — onder andere door menselijk gedrag. En dan hebben we het nog niet eens over de vervuiling van de natuur, de kwaliteit van ons water en het uitsterven van dier- en plantensoorten. Je zou er moedeloos van worden.

Wij zijn dat niet van plan! Wij zijn vastbesloten om juist in Enschede het tij te keren. Waar willen wij ons voor inzetten? Wij willen dat duurzaamheid standaard wordt meegewogen bij alle beslissingen binnen de gemeente. Daarom pleiten wij voor een wethouder Klimaat & Biodiversiteit en willen wij dat er binnen Enschede een vermindering van het energiegebruik wordt gerealiseerd.

Daarnaast willen wij dat Enschede veiliger wordt tegen overstromingen (helaas niet onbekend in Enschede) en extreme hitte. Er zijn plekken in Enschede waar de temperatuur op kan lopen tot boven de 50 °C. Dat willen wij zo niet langer!

Naast de bovengenoemde thema's hebben wij een duidelijke, positieve visie op de toekomst van onze economie, onze samenleving, veiligheid en onderwijs. Na het lezen van dit programma zal duidelijk zijn dat de Partij voor de Dieren een brede visie heeft op de toekomst van Enschede.

Leest u mee?

Kevin Collins
Lijsttrekker Enschede

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die ons alles biedt wat we nodig hebben. Toch maken vervuiling, het verdwijnen van natuur en het gebruik van gif de Aarde steeds onleefbaarder voor mens én dier. We staan voor een klimaat- en natuurcrisis die we nú moeten stoppen.

En dat kan! In Enschede werken we samen met Enschedeërs, organisaties en ondernemers aan meer natuur, gezonde lucht, schoon water en veilige, schone wijken. De grootste vervuilers laten we meer betalen, terwijl we mensen met een lager inkomen helpen om duurzamere keuzes te maken. Energiebesparing staat daarbij voorop, aangevuld met manieren om energie duurzaam op te wekken.

Zo bouwen we samen aan een groene, eerlijke en sociale toekomst, voor álle Enschedeërs!

- Enschede roept de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit, stelt een ambitieus klimaatplan op en eist maximale steun van het Rijk.
- Er komt een wethouder voor Klimaat & Biodiversiteit. Bij deelname aan de coalitie levert de Partij voor de Dieren deze wethouder.
- Al het beleid krijgt een duurzaamheidsparagraaf waarin de gevolgen voor dieren, natuur, milieu en klimaat worden beschreven.
- Inwoners worden via een geloot burgerberaad betrokken bij het adviseren over klimaatmaatregelen om klimaat neutraal te worden.
- De energietransitie moet eerlijk zijn: de grootste vervuilers betalen het meest, lagere inkomens krijgen ondersteuning.
- Energiebesparing staat voorop: in 2030 moet het energieverbruik in Enschede minstens 65% lager zijn dan in 1990.
- Energie wordt duurzaam opgewekt, met zonnepanelen op daken, gevels en parkeerplaatsen. Windenergie wordt opgewekt op geschikte locaties. Geen zonnepanelen en windturbines in of nabij natuurgebieden.
- Geen investeringen in fossiele industrie, biomassa, mestvergisting, olieopslag onder de Marssteden of kernenergie.
- De gemeente rapporteert jaarlijks over haar CO₂-uitstoot en -besparing en stimuleert medewerkers om duurzaam te reizen en werken.
- Er komt een gemeentelijk klimaatfonds waaruit inwoners en bedrijven klimaatmaatregelen kunnen financieren.

2

DIEREN ZIJN ONZE MEDEBEWONERS

Dierenrechten en dierenwelzijn

In Enschede leven meer dieren dan mensen, maar bij nieuwe plannen worden ze vaak vergeten. Dieren hebben ook recht op een fijne plek, om zich natuurlijk te kunnen gedragen en met respect behandeld te worden.

Daarom wil de Partij voor de Dieren Enschede een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn. Enschede moet álle dieren beter beschermen: huisdieren, landbouwdieren en ook wilde dieren die ziek of gewond raken. We stoppen met de vee-industrie en met het gebruik en doden van dieren voor vermaak, traditie of mode.

Zo geven we ook de dieren in Enschede eindelijk de stem die ze verdienen.

- In Enschede komt er een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn, en komt er dierenbeleid waarbij dieren het uitgangspunt zijn.
- Dierenhulporganisaties, zoals Dierenambulance Enschede-Haaksbergen, krijgen ruimhartig en toereikend budget. Zij doen onmisbaar werk.
- Handhaving op dierenwelzijn en de signalering van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing worden verbeterd.
- Enschede speelt in op de risico's van klimaatcrisis en maakt veiligheidsprotocollen, bijvoorbeeld bij overstromingen, en hitteplannen voor mens en dier.
- Minder veehouderij in Enschede en omschakelen naar plantaardige en natuurinclusieve akkerbouw om mensen mee te voeden.
- Enschede verbiedt de jacht op grond en hengelen in wateren in gemeentelijk bezit.
- De gemeente draagt bij aan het verbinden en uitbreiden van leefgebieden van in vrijheid levende dieren, zoals ecologische verbindingzones.
- Enschede moedigt dierenwinkels en tuincentra aan om te stoppen met de verkoop van dieren.
- De hondenbelasting wordt afgeschaft.
- Enschede faciliteert, subsidieert en organiseert geen activiteiten met levende dieren. Dieronvriendelijk vermaak, zoals Military Boekelo, wordt verboden.

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang. De mens neemt heel veel ruimte in door de intensieve veehouderij, gebouwen, industrie, wegen en recreatie. Hierdoor is er steeds minder ruimte voor dieren, planten en bomen in Enschede.

Zonder natuur kunnen we niet leven. Daarom wil de Partij voor de Dieren meer bomen, struiken, bloemen en planten. Gifvrij en goed voor de biodiversiteit. Het moet weer gonzen van de bijen, vlinders en libellen. Bomenkap en onnodig maaien moet stoppen, de natuur moet de ruimte krijgen om te groeien en te bloeien.

Een groen Enschede is de basis voor een gezonde, gelukkige en toekomstbestendige Enschede.

- Enschede legt verbindingen aan tussen groene gebieden en beschermt bestaande natuurwaarden.
- De natuur krijgt een stem via een voogd en Enschede ondertekent het Stop Ecocide Manifest.
- Criteria voor kapvergunningen worden aangescherpt en de herplantplicht wordt de standaard.
- Geen gebruik van landbouwgif in Enschede, ook niet op volkstuinen of bij gemeentelijk groenbeheer.
- Openbaar groen wordt ecologisch beheerd met ruimte voor spontane natuur en minder maaien.
- We vangen regenwater op, bestrijden de plastic soep en leggen meer groene buffers voor wateropvang aan.
- Er is minimaal 75m² groen per inwoner en iedereen moet minimaal 3 bomen kunnen zien vanuit huis, 30% van het oppervlak van Enschede moet bedekt zijn met boomkronen en er is een park op 300 meter. We versnellen de invoer van het Groenambitieplan.
- Nieuwbouw en renovatie zijn natuurinclusief en bestaand groen wordt behouden.
- Inwoners en ondernemers worden gestimuleerd en ondersteund bij groene initiatieven zoals geveltuinen, buurtmoestuinen en groene daken.
- Enschede stimuleert plantaardige, biologische landbouw en herstel van veengebieden.

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nú tijd voor een ander economisch systeem. Geld verdienen ten koste van dieren, natuur en andere mensen moet stoppen. De Partij voor de Dieren kiest voor een schone, eerlijke, duurzame en lokale economie voor alle mensen én dieren waarmee we samenleven.

Een circulaire economie waarin ecocide (schade aan de natuur) en milieuvervuiling worden gestopt en we zuinig omgaan met grondstoffen. En overstappen van een wegwerpeconomie naar een kringlooeconomie, zonder afval! Dus voor vervuilende bedrijven en reclames is geen ruimte meer in Enschede.

In Enschede gaan we voor welzijn boven winst, en een economie binnen de grenzen van onze planeet.

- Welvaart wordt niet meer gemeten of nagestreefd aan de hand van economische groeicijfers. Enschede maakt indicatoren van brede welvaart leidend in het beleid, zoals milieu, gezondheid, welzijn, een goede balans tussen werk en privé, wonen, veiligheid, onderwijs, materiële welvaart, maatschappelijke betrokkenheid, sociale relaties en banen.
- Maatschappelijk verantwoord, sociaal en duurzaam ondernemen wordt de norm.
- Gebruik van nieuwe grondstoffen wordt zoveel mogelijk gereduceerd door middel van het principe 'reduce, reuse, recycle' toe te passen.
- Evenementen worden duurzaam met zo min mogelijk afval. Licht- en geluidvervuiling worden zoveel mogelijk tegengegaan.
- De geplande aanleg van het bungalowpark met 250 recreatiewoningen in recreatiepark het Rutbeek gaat niet door, als het juridisch mogelijk is om de aanleg alsnog te stoppen.

5

WONEN IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. De huidige wooncrisis is het gevolg van jarenlange verkeerde politieke keuzes. De Partij voor de Dieren wil het tekort aan woningen duurzaam oplossen. Enschede volbouwen is niet de oplossing; dat maakt de gemeente onleefbaar. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijk en betaalbaar verdelen.

We maken ruimte voor extra woningen door de vee-industrie te laten krimpen. Die neemt nu de helft van ons land in beslag. Op die plekken kunnen we nieuwe woningen bouwen en natuur aanleggen. Woningen die betaalbaar zijn en voor iedereen: starters, senioren, alleenwonenden of mensen in alternatieve woonvormen. Minimaal 40% van de huurwoningen moet sociale huur worden. De woningen die we bouwen zijn klimaatneutraal, circulair en natuurinclusief.

- Minimaal 40% van de woningen wordt sociale huur en er komen betaalbare koopwoningen voor starters en mensen met een kleine beurs.
- De gemeente steunt initiatieven zoals ecovillages, tiny houses en coöperatieve woonvormen.
- Bestaande bebouwing moet slimmer benut worden, door het aanpakken van leegstand en het stimuleren van doorstroming.
- Eerst inbreiding, dan pas uitbreiding: de verstedelijkingsstrategie voor Twente en de plannen voor de Spoorzone Enschede-Hengelo kiezen te veel voor uitbreiding en worden daarom maar beperkt uitgevoerd.
- Minder bestrating, meer groen.
- Groen, natuur en dieren krijgen een beschermd plek in ruimtelijke plannen. In vrijheid levende dieren krijgen de ruimte en voldoende schuilplaatsen.
- Natuurinclusieve, ecologische, en energiepositieve bouw wordt de standaard.
- Er komt ondersteuning voor projecten die dak- en thuisloze mensen aan een woning kunnen helpen, met aandacht voor beschermd wonen.

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

De Partij voor de Dieren wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. In Enschede is dat helaas niet altijd zo. Te veel mensen hebben het gevoel dat ze er niet bij horen. Vaak wordt de schuld van problemen bij een ander gelegd. Mensen en groepen die het toch al lastig hebben. Ze krijgen te maken met vooroordelen, uitsluiting en geweld; bijvoorbeeld vluchtelingen of transpersonen. Dat is onacceptabel!

Racisme en discriminatie - zichtbaar of onzichtbaar - mogen geen plek hebben in Enschede. De Partij voor de Dieren staat voor een inclusieve gemeente waarin alle Enschedeërs kunnen meedoen, ongeacht gender, leeftijd, achtergrond, seksuele voorkeur, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie of financiële situatie. In Enschede gaat de kern zijn: 'Beslis niet over ons, maar met ons.'

- Enschede bestrijdt álle vormen van discriminatie, zoals racisme, antisemitisme, moslim-, homo- en transgenderhaat. Er komt een concreet plan om discriminatie uit te bannen.
- Het gemeentebestuur en het ambtenarenapparaat worden een evenwichtige afspiegeling van de samenleving.
- Enschede wordt een plek waar alle mensen recht hebben op een menswaardige behandeling, veilige huisvesting en bescherming tegen onrechtmatige uitzettingen.
- Enschede neemt een eerlijk aandeel in opvangplekken voor vluchtelingen.
- Enschede bevordert de gelijke rechten van mensen met een beperking en zorgt ervoor dat openbare en publieke ruimtes toegankelijk zijn voor mensen met een lichamelijke, visuele of auditieve beperking, voor neurodivergente mensen én voor analfabeten en laaggeletterden.

7

SCHOON VERKEER

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel schoner, mooier en gezonder als we ons anders gaan verplaatsen. Daarom willen wij rechtvaardige straten: de auto is niet langer de baas, er komt meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Waar nu nog auto's geparkeerd staan, kan groen groeien en bloeien en kunnen kinderen veilig spelen.

Zo zorgen we voor een rechtvaardige straat met een groene, veilige omgeving voor mensen en dieren en gezonde lucht. Enschede kiest voor meer schoon openbaar vervoer, dat we gratis maken voor mensen die dat nodig hebben.

- De gemeente investeert fors in een uitgebreid netwerk van veilige en groene wandel- en fietspaden.
- Enschede kiest daar waar mogelijk voor het autoluw maken van het gebied binnen de singel en een autovrij stadserf. Er komen transferia aan de rand van de stad.
- Verkeerswegen voor gemotoriseerd verkeer, zoals de Singel, worden door de gemeente niet uitgebreid of verbreed.
- Enschede geeft bij de indeling van de weg prioriteit aan het openbaar vervoer.
- Vliegveld Twente wordt niet opengesteld voor commerciële luchtvaart.

8

GEZOND EN VEILIG IN ENSCHEDE

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond leven. Dat begint met een leefomgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan, te bewegen en gezond te eten.

De Partij voor de Dieren kiest voor preventie: voorkomen is beter dan genezen, zowel bij ziekten als bij criminaliteit. Gezonde, biologische plantaardige voeding moet betaalbaar en toegankelijk zijn. Meer groen verlaagt stress en zorgt voor schone lucht. Zorg moet beschikbaar zijn voor iedereen, zonder lange wachtlijsten en passend bij ieders situatie. Gezondheid gaat ook over mentaal welzijn.

Een sociale, veilige en ontspannen samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn is belangrijk. Enschede pakt seksueel overschrijdend gedrag en femicide hard aan. Net als andere vormen van geweld. En ook dieren verdienen bescherming. In Enschede heeft dierenmishandeling geen plek.

- Iedereen heeft recht op schone lucht. Fijnstof wordt tegengegaan, er komt minder verkeer, geen houtstook en geen vervuilende bedrijven
- Enschede stimuleert horeca tot een meer plantaardig menu en geeft het goede voorbeeld.
- De gemeente helpt mensen die (tijdelijk) naar een crisisopvang of zorginstelling verhuizen om hun huisdier mee te kunnen nemen
- Enschede faciliteert demonstraties ruimhartig en legt geen aanmeldplicht of structurele beperkingen op. De gemeente ondertekent het manifest Demonstratierecht van Amnesty International.
- De gemeente waakt ervoor dat particuliere camera's niet het straatbeeld filmen.

9

EEN LEVEN LANG LEREN

Onderwijs en cultuur

Goed onderwijs is de basis van een vrije en eerlijke samenleving. Het leert kinderen kritisch denken en bewust omgaan met natuur, klimaat en dieren. Maar niet ieder kind in Enschede krijgt nu dezelfde kansen. De Partij voor de Dieren wil daarom meer geld naar onderwijs. Scholen krijgen groene, duurzame gebouwen en schoolpleinen. Onderwijs moet niet alleen gaan om cijfers, maar ook om sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

Iedereen die dat wil, moet een leven lang kunnen leren. Ook kunst en cultuur horen daarbij. Ze maken ons creatief, kritisch en geven nieuwe ideeën. Kunst kan ontroeren, laten nadenken en zorgen voor verandering. Daarom steunen we een sterke cultuursector met eerlijke beloning voor makers, ruimte voor amateurs om zich te ontwikkelen en een divers aanbod voor bezoekers.

- Het stimuleren van groene schoolpleinen door financiële ondersteuning, met ruimte voor schoolmoestuinen.
- Enschede ondersteunt scholen bij het faciliteren van lessen over kritisch denken, digitale vaardigheden (inclusief digitale veiligheid) en mediawijsheid
- De gemeente faciliteert broedplaatsen en open(bare) werkplaatsen, zoals Sickhouse, Tkkrlab, Studio Complex, B93, voor (amateur-)kunstenaars, creatieve starters en duurzaam ondernemerschap.
- De gemeente geeft prioriteit aan de inventarisatie van groen en blauw erfgoed, zoals de Mammoetboom in het Ledeboerpark, de plataan op de Klokkenplas, Hof Espelo en het Teesinkbos, en maakt budget vrij voor de instandhouding ervan.
- Musea (Rijksmuseum Twenthe en De Museum-Fabriek) zijn minstens één dag in de week gratis toegankelijk voor inwoners van de gemeente.

10

SAMEN, EERLIJK EN OPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

De lokale overheid moet betrouwbaar zijn. Enschede is geen bedrijf en inwoners zijn geen klanten. Enschedeërs moeten kunnen meedenken en meebeslissen over hun stad, dorp of buurt.

De gemeente neemt hun mening serieus en beslist open en transparant. Privacy en zeggenschap over eigen gegevens worden goed beschermd.

Samenleven betekent ook oog hebben voor de wereld om ons heen. Oorlog en conflicten ver weg hebben invloed hier. Soms leidt dat tot spanningen tussen inwoners. De gemeente moet dit voorkomen en heeft de plicht om tegen onrecht op te staan. Iedereen moet zijn stem kunnen laten horen. De Partij voor de Dieren staat voor het demonstratierecht. Vreedzame demonstraties worden in Enschede ruim ondersteund.

- Participatie gaat op de schop. In plaats van plannen maken voor inwoners, maken we plannen mét inwoners.
- Er komt één gemeentelijk loket dat alle klachten coördineert.
- In principe is alle gemeentelijke informatie openbaar en digitaal beschikbaar. Het college en de raad zijn uiterst terughoudend bij het opleggen van vertrouwelijkheid of geheimhouding.
- De gemeente gebruikt geen algoritmes waarbij systemen besluiten nemen over inwoners zonder menselijke inmenging. Enschede maakt algoritmes openbaar.
- Enschede zoekt actief regionale samenwerking op het gebied van dierenwelzijn, klimaat, natuur en milieu.

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN**

**ENSCHEDÉ
NATUURLIJK**